

JCI' IN TESİS YÖNETİMİ VE GÜVENLİĞİNE BAKIŞ AÇISI

JCI'S PERSPECTIVE ON THE FACILITY MANAGEMENT AND SAFETY

Nurhan Öztürk¹, Buğra Ayan², Mert Keser³, Ertan Halaç⁴

¹ Biyomedikal Mühendisliği Enstitüsü
Boğaziçi Üniversitesi
nurhan.ozturk@boun.edu.tr

² Biyomedikal Mühendisliği Anabilim Dalı
Başkent Üniversitesi
ayan.bugra@gmail.com

³ Klinik Mühendislik Birimi
Balıkesir Kamu Hastaneleri Birliği
mert.keser@outlook.com.tr

⁴ Biyomedikal ve Teknik Hizmetler Koordinatörlüğü
Ankara Güven Hastanesi
ertan.halac@guven.com.tr

Özetçe

Sağlık kuruluşları; hastalar, hasta yakınları, çalışanlar ve ziyaretçiler için güvenli, işlevsel ve destekleyici bir tesis sunmakla yükümlüdür. Tesiste sağlanan fiziki güvenlik aynı zamanda bir kalite ölçüsüdür. Günümüzde kalite, hizmet alan kişiler için önemli bir kriter haline gelmiştir ve kalite artırma politikasını benimsemiş olan kuruluşların (diğerlerine göre) avantaj elde ettiği görülmüştür. Kaliteli hizmet sunma çabaları, sağlık hizmetleri kalitesinin tarafsız bir dış kuruluş tarafından belgelenmesi ihtiyacını doğurmuştur. JCI, bu amaçla kurulmuştur ve uluslararası alanda akreditasyon hizmeti sağlayarak sağlık hizmetlerinin kalitesini arttırmayı amaçlamıştır. JCI akreditasyonu, sağlık kuruluşlarının sağladığı hizmeti standartlara dayalı olarak denetlemektedir. Tesis yönetimi ve güvenliği standardı, JCI akreditasyonuna sahip olmak isteyen hastanelerin yönetsel alanlarda uygulamak zorunda olduğu temel standartlardan biridir. Bu standarda göre sağlık kuruluşları; güvenlik ve emniyet, tehlikeli maddeler, afete hazırlık, yangın güvenliği, tıbbi ekipmanlar ve altyapı sistemleri alanlarında yazılı planlar geliştirmek, uygulamak ve güncelliğini sağlamak durumundadırlar.

Bu derlemenin amacı JCI' in tesis yönetimi ve güvenliğine bakış açısını sunmaktır.

Abstract

Health care organizations are required to provide safe, functional and supportive facilities for patients, families, staff and visitors. The physical safety provided by the facility is regarded as an indicator of quality. Nowadays, quality has become an important criterion for those who demand service

and it has been realized that organizations adopting quality enhancement policy are more advantageous than other organizations. The effort to provide high quality service has led to document the quality of the health care service by an impartial external organization. JCI, established for the purpose of documenting, has aimed to improve the quality of the health care services by providing international healthcare accreditation. JCI accreditation audits the services provided by the health care organizations in accordance with certain standards. One of the main standards that the hospitals, demanding the JCI accreditation, are required to follow is facility management and safety standard in the administrative field. According to this standard, health care organizations should develop and imply written plans in six areas, namely safety and security, hazardous materials, emergency management, medical equipment and utility systems and update the plans if necessary.

The aim of this study is to present JCI's perspective on the facility management and safety.

1. Giriş

JCI, 1998 yılında JCAHO' nun alt bölümü olarak kurulmuştur ve amacı uluslararası alanda akreditasyon hizmeti sağlayarak hasta bakımı güvenliğini ve kalitesini arttırmaktır.[1] JCI akreditasyonu, dünya çapında giderek artan sağlık hizmetlerinin standartlara dayalı değerlendirilmesi talebine cevap vermek için oluşturulmuştur. Uluslararası topluma sağlık hizmet kuruluşlarının değerlendirilmesi için standartlara dayalı objektif bir süreç sunmayı amaçlamaktadır. Bu programın hedefi, uluslararası konsensus standart ve göstergeleri uygulayarak sağlık hizmet kuruluşlarında sürekli ve kalıcı bir iyileştirme sağlanmasıdır.

Klinik Mühendisliği 2

2. Gün 26 Eylül 2014 Cuma (17.00-18.30)

JCI örgütünün hastaneler için hazırladığı yönetsel alanlara ait akreditasyon standartları arasında;

- Kalite iyileştirme ve hasta güvenliği,
- Yönetim, liderlik ve yönlendirme,
- Tesis yönetimi ve güvenliği,
- Çalışanların niteliği ve eğitimi,
- Enfeksiyonların önlenmesi ve kontrolü,
- Bilgi yönetimi

başlıkları yer almaktadır. [2]

Sağlık kuruluşları hastaları kabul ederken güvenli bir tesisi garanti etmelidir. Tesis yönetimi ve güvenliği konusu JCI' in hazırladığı standarda göre incelenecektir. Buna göre sağlık kuruluşları, hastalar, hasta yakınları, hastane personeli ve ziyaretçiler için güvenli, işlevsel ve destekleyici bir tesis sunmak için çaba harcamalıdır.[3] Tesisin, ekipmanların ve insanların etkili bir şekilde yönetilmesi bu amaca ulaşmak için önemlidir. Özellikle üzerinde durulması gereken konular; tehlike ve risklerin en aza indirilmesi ve gözetim altında olması, kaza ve yaralanmalara karşı önlemler alınması ve güvenlik şartlarının korunması olarak sıralanabilir.

Kuruluşlar, JCI' in hazırladığı Hastaneler için Akreditasyon Standartlarının Tesis yönetimi ve güvenliği bölümünde belirtilen alanlarda ilgili oldukları ölçüde yazılı planlar geliştirmelidir. Bu alanlar, liderlik ve planlama, güvenlik ve emniyet, tehlikeli maddeler, afete hazırlık, yangın güvenliği, tıbbi ekipmanlar ve altyapı sistemleridir.[3]

Yasalar, yönetmelikler ve yerel yetkililer tarafından yapılan denetimler bir tesisin tasarımı, kullanımı ve bakımının nasıl yapılacağı konusunda belirleyicidir. Bu koşullara uymak tüm kuruluşların, hastalarına, hasta yakınlarına ve ziyaretçilerine karşı sorumluluklarından biridir.

2. Tesis Yönetimi ve Güvenliği Standardı

Tesis yönetimi ve güvenliği kalite sisteminin bir parçasıdır ve bir kuruluşun sahip olması gereken en önemli unsurlardan biridir. Tesis güvenliği konusunda beklenti kuruluşun mevzuata uymasındadır. Bu konuda yapılacak en temel işlemlerden biri tesiste risklerin ve tehlikelerin belirlenmesi ve bunlara karşı önlem alınmasıdır. Kuruluşların tesis güvenliği konusundaki sorumlulukları kamusal ve yasaldir. Bu sorumluluklar hastane sınırlarının dışına taşar, çevreyi ve komşuları da kapsar. Bu uygulamaların nihai amacı sistemi geliştirmektir.

Tesis güvenliğini sağlamak için çalışmalara mevzuat incelenerek başlanmalıdır. Süreç, risk değerlendirme modeli seçimi, risk ve tehlikelerin tanımlanması, iç ve dış risklerin değerlendirilmesi, önceliklendirme, risklerin azaltılması ve önlem alınması, eğitim ve tatbikat yapılması aşamaları ile devam eder.

2.1. Liderlik ve Planlama

Tesis güvenliği konusunda kuruluştan beklenti kuruluşun yasalara, yönetmeliklere ve tesis denetim şartlarına uymasındadır. Tesis için geçerli olan yasa ve yönetmelikleri takip etmek, yürürlükteki koşulları ve onaylanmış alternatifleri uygulamak, kuruluşun şartlara uygun olduğundan emin olmak liderlerin sahip olduğu görevlerdir. Bu konuda önemli bir husus da risk yönetimidir. Yeterli niteliğe sahip bir veya birden fazla kişi tarafından program hazırlanmalı, gözetimi yapılmalı ve takip edilmelidir. Kuruluşlar, güvenlik ve emniyet, tehlikeli maddeler, afete hazırlık, yangın güvenliği, tıbbi ekipmanlar ve

altyapı sistemleri konularında yazılı planlar hazırlamak ve güncel olmasını sağlamak zorundadırlar.[3]

2.2. Güvenlik ve Emniyet

Güvenlik ve emniyet kavramları sağlık kuruluşları için aşağıdaki gibi tanımlanabilir:

Emniyet: Hastanenin çalışanlara, hastalara, ziyaretçilere ne derece risk oluşturduğudur.

Güvenlik: Kayba, hasara, yetkisiz erişim ve değiştirmeye karşı korumadır.

Hastanede bulunan kişiler için güvenliği sağlamak, kaza ve yaralanmaları önlemek, tehlike ve riskleri azaltmak ve bunları kontrol etmek amacıyla bir program oluşturulmalıdır. Bu programın uygulanması için liderler tarafından kaynaklar sağlanmalıdır. Özellikle inşaat ve tadilat gibi süreçlerde güvenlik ve emniyet konularına daha fazla dikkat edilmelidir. Emniyeti sağlamak amacıyla çalışanlar, hastalar, ziyaretçiler ve diğer kişilerin kimlikleri belirlenmelidir. Gerekli olduğu durumlarda geçici kimlik belgeleri tanzim edilmelidir.

Kuruluşun fiziksel tesisindeki riskler saptanarak, güvenlik ve emniyet konularını içeren bir plan hazırlanabilir. Böylece hastanede güvenli bir ortam için riskler azaltılabilir.

2.3. Tehlikeli Materyaller

Hastane ortamında radyoaktif maddeler, kemoterapi ajanları, zararlı gazlar, kimyasal maddeler, tıbbi atıklar gibi sürekli kontrol altında tutulması gereken tehlikeli maddeler çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Kuruluşun bu maddeleri belirlemesi ve envanter oluşturması önemlidir. Tehlikeli maddelerle ilgili önemli bir diğer husus maddelerin depolanması, taşınması ve kullanımının güvenli bir şekilde yerine getirilebilmesi için planlama yapılmasıdır. Kaza ve riskleri azaltmak için maddeler ayırt edilecek şekilde etiketlenmelidir. Herhangi bir maruz kalma, saçılma ve her türlü kazanın raporlanması gerekmektedir. Tehlikeli atıkların uzaklaştırılması ve yok edilmesi de yasalarla belirlenen şekillerde gerçekleştirilmelidir.

2.4. Afete Hazırlık Durumu

Kuruluşlar, acil durum, salgın, doğal afet gibi durumlara karşı acil durum planı geliştirmeli ve sürekliliğini sağlamalıdır. Planlamada ilk adım meydana gelebilecek olayların türünün, olasılığının ve sonuçlarının belirlenmesidir. Acil durumlar için kuruluşun görev ve sorumlulukları belirlenmeli ve kaynakların etkin bir biçimde kullanılması için planlama yapılmalıdır. Çalışanların rollerinin tanımlanması da acil durumlarda karşılaşılabilecek aksaklıkları azaltmada önemlidir. Tüm planın test edilmesi için tatbikatlar yapılmalıdır ve planın sürekliliği sağlanmalıdır.

Şekil 1' de görüldüğü gibi toplu başvuru halinde alternatif hasta bakım alanları belirlenmelidir.

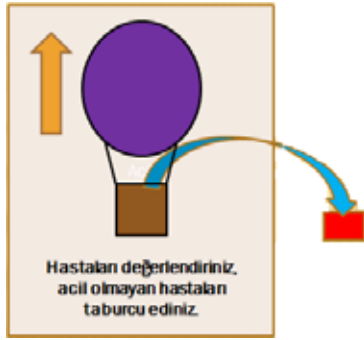

Klinik Mühendisliği 2

2. Gün 26 Eylül 2014 Cuma (17.00-18.30)

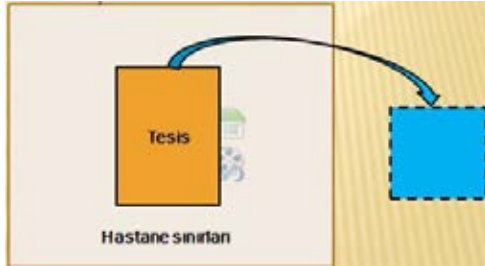
Şekil 1: Toplu Başvuru Halinde Kullanılacak Alternatif Alanlar

Şekil 2' de görüldüğü gibi toplu başvuruda yer açılması amacıyla durumu acil olmayan hastalar tahliye edilmelidir.

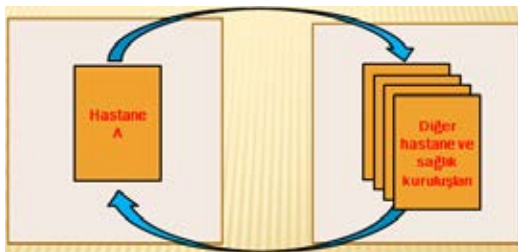
Şekil 2: Toplu Başvuru Halinde Acil Olmayan Hastaların Taburcu Edilmesi

Şekil 3' te görüldüğü gibi hizmetin devamını sağlamak için tesis dışında yer planlanmalıdır.

Şekil 3: Toplu Başvuru Halinde Hastane Dışında Alternatif Alan Planlanması

Şekil 4 ve Şekil 5' te görüldüğü gibi desteğin gerekli olduğu durumlarda hastalar diğer hastane ve sağlık kuruluşlarına yönlendirilmeli veya anlaşmalı firmalardan destek alınmalıdır.

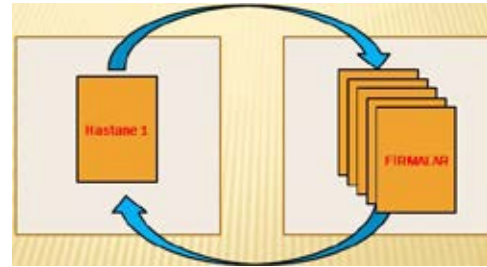
Şekil 4: Toplu Başvuru Halinde Hastane Diğer Sağlık Kuruluşlarından Destek Alınmalı

2.5. Yangın Güvenliği

Yangın riski, bir sağlık kuruluşu için sürekli mevcuttur. Kuruluşlar yangın durumunda güvenliği sağlamak için planlama yapmalı ve bunu sürekli test edip sonuçların kayıtlarını tutmalıdır. Yangın planı, yangınların önlenmesi,

erken saptanması, hafifletilmesi ve tesisin güvenli bir şekilde tahliye edilmesi konularını içermelidir.

Kuruluş, sigara içmeyi kısıtlayan düzenlemeler yapmalıdır. Yapılan düzenlemeler hastaları, yakınlarını, ziyaretçileri ve çalışanları kapsamalıdır. Sigara içilmesi için hasta bakım alanlarından uzakta özel alanlar belirlenmelidir.

Şekil 5: Toplu Başvuru Durumuna Karşı Firmalarla Anlaşma Yapılmalı

2.6. Yangın Güvenliği

Yangın riski, bir sağlık kuruluşu için sürekli mevcuttur. Kuruluşlar yangın durumunda güvenliği sağlamak için planlama yapmalı ve bunu sürekli test edip sonuçların kayıtlarını tutmalıdır. Yangın planı, yangınların önlenmesi, erken saptanması, hafifletilmesi ve tesisin güvenli bir şekilde tahliye edilmesi konularını içermelidir.

Kuruluş, sigara içmeyi kısıtlayan düzenlemeler yapmalıdır. Yapılan düzenlemeler hastaları, yakınlarını, ziyaretçileri ve çalışanları kapsamalıdır. Sigara içilmesi için hasta bakım alanlarından uzakta özel alanlar belirlenmelidir.[3]

2.7. Tıbbi Ekipmanlar

Tıbbi ekipmanların takibi, denetlenmesi ve bakımı hastane yönetimi ve güvenliğinde önemli bir yere sahiptir. Tıbbi ekipmanların envanterinin oluşturulması, düzenli olarak denetlenmesi, test edilmesi ve önleyici bakımlarının yapılması kalifiye kişiler tarafından yürütülmelidir. Tıbbi ekipmanlar ilk alındıklarında ve sonrasında kullanım sıklığı, yaşı ve üretici talimatları dikkate alınarak test edilmelidir. Ekipmanların bakım işlemleri düzenli olarak gerçekleştirilmeli ve kayıtları tutulmalıdır.

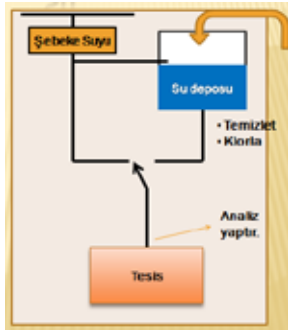
2.8. Altyapı Sistemleri

Sağlık kuruluşlarında hasta bakım hizmetleri 24 saat sağlanmak zorundadır. Buna bağlı olarak güvenli, verimli ve etkili bir hizmet verebilmek için altyapı sistemlerinin de sürekliliği sağlanmalıdır. İçme suyu ve elektrik enerjisi 7 gün ve 24 saat aralıksız sağlanmalıdır. Normal kaynaklarda yaşanabilecek herhangi bir kesintiye karşı alternatif kaynaklar bulunmalı, acil durumlara karşı plan yapılmalı ve yılda en az bir kez test edilmelidir. Testlerin sonuçları dökümanite edilerek saklanmalıdır. Sistemlerin bakımları düzenli olarak yapılmalı ve gerektiğinde geliştirilmelidir. Sağlık kuruluşlarındaki sistemlerinden bazılarını; elektrik (şebeke, jeneratör, UPS ve yakıt), su (buhar, içme suyu, deiyonize su, arıtılmış su), doğalgaz, kanalizasyon, bacalar ve atık gaz emisyon hatları, hijyenik klima sistemleri, ısıtma-soğutma-havalandırma-nemlendirme sistemleri, otopark olarak sıralayabiliriz.

Klinik Mühendisliği 2

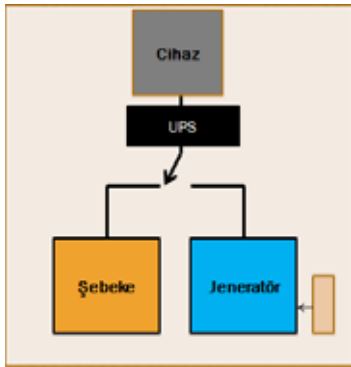
2. Gün 26 Eylül 2014 Cuma (17.00-18.30)

Tesis için su sağlanan sistem Şekil 6' da görüldüğü gibidir. Suyun bakteriyolojik ve kimyasal analizleri yapılmalıdır. Su kalitesi ve renal diyaliz için kullanılan su özel olarak görevlendirilmiş kişilerce veya yetkili kuruluşlarca düzenli olarak kontrol edilmelidir.

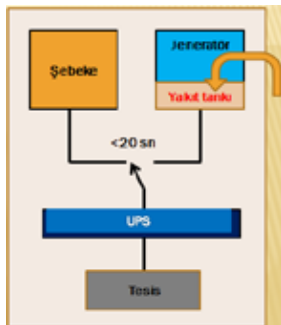

Şekil 6: Hastane Su Sistemi

Tesise elektrik enerjisi sağlayan sistem genel hatlarıyla Şekil 7 Ve şekil 8' de görüldüğü gibidir. Sistemin bakımları düzenli olarak yapılmalıdır ve test edilmelidir. Enerji kesintilerinde destek süresi sınırlıdır. Planlı elektrik kesintilerinde yazı yayımlanarak gerekli önlemlerin alınması sağlanmalıdır. Jeneratör için ruhsat alınmalı ve yakıt protokolü imzalanmalıdır. Sistem yılda dört kere tam yükte test edilmelidir. Bütün işlemler kayıt altına alınmalıdır.

Şekil 7: Hastane Elektrik Hattı

Şekil 8: Elektrik Sisteminin Test Edilmesi

2.7. Çalışanların Eğitimi

Sağlık kuruluşlarında güvenli ve kaliteli bir hizmet verilmesinde çalışanların önemli bir rolü vardır. Çalışanların, kendilerini ve başkalarını koruma, meydana gelebilecek acil durumlar için önlem alma ve uygulama, güvenli bir tesis yaratma gibi konularda sahip oldukları görev ve sorumluluklar konusunda eğitilmesi gerekmektedir. Tıbbi ekipmanların kullanımı ve bakımından sorumlu olan çalışanlara, kuruluş, ekipmanın tedarikçisi veya konuda bilgi sahibi olan bir kaynak tarafından özel olarak eğitim verilmelidir. Personel, yangın durumu da dahil olmak üzere acil durumlar ve altyapı sistemlerinin kullanımı ve bakımı konusunda eğitilmeli ve bilgi düzeyleri düzenli aralıklarla test edilmelidir. Eğitimler; teorik ve pratik olarak gerçekleştirilebilir. Çalışanların bilgi düzeyi; tatbikat, demo, sınav, soru-cevap ve denetleme şeklinde test edilebilir.

3. Sonuçlar

Bu çalışmada JCI' in tesis yönetimi ve güvenliği konusuna yaklaşımı kuruluşun hazırladığı standartlar doğrultusunda incelenmiştir. Bir sağlık kuruluşunda tesisin fiziksel güvenliğini ve etkili yönetilmesini sağlamak amacıyla hazırlanan standartlar incelendiğinde, çalışanların görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi ve bu konuda karışıklığa mahal vermeyecek şekilde eğitimlerinin tamamlanması konusunun öne çıkan başlıklardan biri olduğu görülmektedir. Aynı zamanda kuruluşta karşılaşılabilecek her türlü aksaklığın önceden belirlenmesi, önlemler alınması ve gerçekleşmesi durumunda izlenecek yolun planlanması, çalışanların bu konudaki görevlerini benimsemesi, planların sürekliliğini sağlamak için tatbikatlar yapılması da tesis güvenliği açısından oldukça önemlidir. Özellikle tıbbi ekipmanlar ve altyapı sistemlerinin bakımlarının düzenli olarak yapılması, hastanedeki sağlık hizmetlerinin verimliliğini arttırmak ve meydana gelebilecek aksaklıkların önceden tespit edilip sağlık hizmetlerinde herhangi bir kesinti yaşanmadan önlemek açısından gereklidir. Planların yazılı olarak hazırlanması ve her türlü işlemin rapor halinde saklanması takip kolaylığı sağlar ve ileride karşılaşılabilecek problemleri en aza indirir. Bahsedilen durumlar bir tesiste, güvenlik ve emniyet, tehlikeli maddeler, afete hazırlık, yangın güvenliği, tıbbi ekipmanlar ve altyapı sistemleri incelendiğinde öne çıkan konulardır. Bu kriterler aynı zamanda akredite olmak isteyen kuruluşlar için kritiktir ve birer kalite ölçüsüdür. Hizmet kalitesi, hizmet alan insanlar için önemli bir göstergedir ve kuruluşların tercih edilmesinde önemli bir yere sahiptir.

4. Kaynakça

- [1] vanOstenberg, P., "Joint Commission International (JCI): A Partner in Quality and Safety", *Joint Commission Journal on Quality and Safety*, pp. 5- 8(4), 2004
- [2] Yıldırım, Bahar, "Sağlık Hizmetlerinde Akreditasyon.", Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2011
- [3] Joint Commission International, *Joint Commission International Accreditation Standards for Hospitals*, Joint Commission Resources U.S.A, 2011